

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/208713>

Please be advised that this information was generated on 2021-06-23 and may be subject to change.

Jurisprudentie

Kroniek Ondernemingsstrafrecht

Eerste helft 2019

Prof. mr. H.J.B. Sackers (red.), mr. A.A. Feenstra, mr. A.C.M. Klaasse, prof. mr. M. Nelemans, mr. K.M.T. Helwegen, mr. dr. E. Sikkema, mr. dr. drs. B. van der Vorm en mr. dr. J.S. Nan

Inleiding

Prof. mr. H.J. B. Sackers (red.)

Het eerste half jaar van 2019 kenmerkt zich op het gebied van het ondernemingsstrafrecht door een betrekkelijke rust. Natuurlijk blijft het Brexit-dossier een schaduw vooruitwerpen en is ook de strijd tegen de ondermijning bepaald niet geluwd. Op dat laatste onderwerp is inmiddels een conceptwetsvoorstel in consultatie gegaan waarin wijzigingen worden voorgesteld in het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering, de Opiumwet, de Wet wapens en munitie, de Wet op de economische delicten en de Wet misbruik chemicaliën, ‘in verband met versterking van de strafrechtelijke aanpak van ondermijnende criminaliteit’. In het oog springt de introductie van een nieuwe strafrechtelijke maatregel, namelijk een veroordeling in de kosten van het door de overheid vernietigen van aan het verkeer onttrokken goederen. Verder maakt het conceptwetsvoorstel een wat magere indruk, wellicht als gevolg van het recente advies van de Raad van State waarin weinig enthousiasme doorklonk over de eerdere inzake de strijd tegen de ondermijning uitgebrachte ‘Proeve van wetgeving’.¹ In die strijd is ook de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) geworpen. Aanhangig is een wijziging waarmee het versterken van de toepassingsmogelijkheden van deze wet is beoogd, evenals een uitbreiding van de eigen onderzoeksmogelijkheden van de bestuursorganen.² Ondertussen verloopt de behandeling van het

wetsvoorstel bestuurlijk verbod ondermijnende organisaties volgens plan.³

In het voorjaar bereikte ook een (ander) wetsvoorstel de Tweede Kamer, namelijk de Implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn de Tweede Kamer.⁴ In april 2019 was dit voorstel voorafgegaan door de met die anti-witwasrichtlijn samenhangende Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten.⁵ Beide voorstellen worden hierna besproken in de paragraaf ‘financieel strafrecht’.

Ook een ander terrein vraagt aandacht. Langzaam maar zeker komt de omvangrijke stelselwijziging in het omgevingsrecht naderbij. In de zomer van 2019 werd een wetsvoorstel ingediend met daarin een grootschalige wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Omgevingswet en een aantal andere wetten in verband met die stelselwijziging, die strekt tot de bundeling en uniformering van het omgevingsrecht door middel van de nieuwe Omgevingswet en de codificatie en harmonisatie van het nadeelcompensatierecht via de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten.⁶ Misschien is het geen toeval dat juist het omgevingsrecht verantwoordelijk is voor de meest ingrijpende uitspraak in het afgelopen half jaar: de zogenoemde PAS-uitspraak van de Afdeling bestuursrecht-

1. Afdeling Advisering van de Raad van State, De rol van de gemeente in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning, Den Haag 2019.
2. *Kamerstukken II 2018/19*, 35 152, nrs. 1-3.

3. *Kamerstukken I 2018/19*, 35 079, nr. 8 (Verslag).

4. *Kamerstukken II 2018/19*, 35 245, nrs. 1-3.

5. *Kamerstukken II 2018/19*, 35 179, nrs. 1-3.

6. *Kamerstukken II 2018/19*, 35 256, nrs. 1-3 (Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht en enkele andere wetten in verband met het nieuwe omgevingsrecht en nadeelcompensatierecht). Het gaat om enkele wetten die ook al gewijzigd worden met het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet (*Kamerstukken 34 986*).

spraak van 29 mei 2019.⁷ Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) mag van de Afdeling niet (langer) als basis voor toestemming voor activiteiten worden gebruikt. In 2017 stelde de Afdeling vragen aan het Europese Hof van Justitie over het PAS, omdat zij twijfelde of het programma voldeed aan de voorwaarden van de Europese Habitatrichtlijn. Het Hof oordeelde in november 2018 dat ook bij het PAS de positieve gevolgen van de maatregelen die in dat programma zijn opgenomen, vooraf vast moeten staan. Eerst dan mag de overheid een nieuwe activiteit toestaan. Omdat het PAS niet aan die voorwaarde bleek te voldoen, mag het niet als toestemmingsbasis voor nieuwe activiteiten worden gebruikt. Bovendien wordt in het PAS ook toestemming voor activiteiten gegeven op basis van maatregelen in natuurgebieden die nodig zijn voor het voorkomen van achteruitgang van die gebieden. Ook dat mag niet. De conclusie van de Afdeling is, kort en bondig samengevat, dat de onderbouwing van het PAS niet deugt.

Van andere aard is het initiatiefwetsvoorstel dat gelijke beloning voor vrouwen en mannen wil afdwingen.⁸ De initiatiefnemers stellen de invoering van een certificeringssysteem voor als bewijs dat vrouwen en mannen in een onderneming met meer dan vijftig werknemers gelijk loon ontvangen voor arbeid van gelijke waarde. Als sprake is van ongelijke beloning, dan krijgt de werkgever de kans de situatie te verbeteren. Indien daaraan geen gevolg wordt gegeven volgen bestuurlijke boetes. De Inspectie SZW wordt de toezichthoudende instantie.

Tot slot nog even iets over de Drank- en Horecawet. Over deze wet is in het voorjaar van 2019 een conceptwetsvoorstel in consultatie geweest dat uitvoering wil geven aan het Nationaal Preventie Akkoord ('Naar een Gezonder Nederland'). Met dit conceptwetsvoorstel worden de volgende wijzigingen voorgesteld. Prijsacties met meer dan 25% korting zullen niet langer meer zijn toegestaan. Er komen regels voor de verkoop van alcohol op afstand. Volwassenen die alcohol doorgeven aan minderjarigen worden zelfstandig strafbaar. Om de wet (beter) te handhaven mogen testkopers worden ingezet (dus een uitzondering van de strafbaarstelling voor 16- en 17-jarige testkopers in het kader van toezicht). Een uitzondering van andere aard betreft 14- en 15-jarige VMBO leerlingen in het kader van horecastage. En, dan de meest opmerkelijke wijziging: de naam van de wet wordt veranderd in Alcoholwet.

De veelzijdigheid aan strafrechtsgebieden die het ondernemingsstrafrecht kleurt, dwingt bij het aanbieden van de kroniek over de eerste helft van 2019 tot keuzen. Die betreffen de rechtsgebieden waarvan hierna verslag wordt gedaan met de meest relevante ontwikkelingen op het gebied van rechtspraak, wet- en regelgeving. Onder-tussen dient de in het ondernemingsstrafrecht geïnteresseerde lezer bewust ervan te worden gemaakt dat deze

kroniek enerzijds geen verdere reikwijdte heeft dan de periode die zij beslaat, en anderzijds dat zich ook elders in het strafrecht ontwikkelingen hebben voorgedaan waarvan het signaleren hier niet zou misstaan, doch in de beperking van de omvang van de kroniek niet aan bod kunnen komen.⁹

Fiscaal strafrecht

Verzorgd door mr. A.A. Feenstra en mr. A.C.M. Klaasse

Wetsvoorstel implementatie Mandatory Disclosure Richtlijn ingediend bij Tweede Kamer

In de vorige twee kronieken kwam reeds de Mandatory Disclosure Richtlijn van 25 mei 2018 en het consultatiewetsvoorstel aan de orde. Op 12 juli 2019 is het wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer.¹⁰ Naar aanleiding van de elf reacties op het voorontwerp heeft Staatssecretaris Menno Snel nader overleg gevoerd met de verschillende belangenorganisaties.¹¹ Dit heeft geleid tot een nadere toelichting van de gehanteerde begrippen uit de Richtlijn. Tevens wordt aangekondigd dat er een leidraad zal worden opgesteld door een zogenoemd MDR-team (een landelijk coördinatieteam), waarin de verschillende verplichtingen worden verduidelijkt, zowel voor de intermediairs als de belastingplichtigen. Goed om te lezen is dat in de memorie van toelichting, in tegenstelling tot de concept toelichting, nader wordt ingegaan op de strafrechtelijke aansprakelijkheid.¹² Strafrechtelijke vervolging wordt nodig geacht voor 'ernstige gevallen'. Een overtreding van één van de verplichtingen kan worden bestraft met een geldboete van de derde categorie of met hechtenis van ten hoogste zes maanden. Het opzettelijk niet-nakomen van een verplichting kan worden bestraft met een geldboete van de vierde categorie of een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren. Hiermee is het strafrechtelijke boetemaximum beduidend lager dan het maximum van de bestuurlijke boete voor grofschuldig of opzettelijk over-

9. Dit neemt niet weg dat hier kan worden gewezen op HR 28 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:793, een overzichtsarrest inzake de vorderingen van benadeelde partijen. De Hoge Raad bespreekt aan de hand van zijn eerdere jurisprudentie ten behoeve van de rechtspraak enige aandachtspunten die bij beoordeling van een vordering van een benadeelde partij een rol kunnen spelen. Daarbij wordt onder meer ingegaan op het begrip 'rechtstreekse schade', de schade die voor vergoeding in aanmerking komt (waaronder vermogensschade, immateriële schade, affectieschade en verplaatste schade), de wettelijke rente, de hoofdelijke aansprakelijkheid, de proceskosten, en ten slotte de beoordeling en beslissing van de rechter en schadevergoedingsmaatregel.

10. Wijziging van de Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen en de Algemene wet inzake rijksbelastingen in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/822 van de Raad van 25 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies (*PbEU* 2018, L 139) (Wet implementatie EU-richtlijn meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies), *Kamerstukken II* 2018/19, 35 255, nrs. 1-3.

11. *Kamerstukken II* 2018/19, 35 255, nr. 3, p. 18.

12. *Kamerstukken II* 2018/19, 35 255, nr. 3, p. 47.

7. ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1603, AB 2019/309 m.nt. Backes.

8. *Kamerstukken II* 2018/19, 35 157, nrs. 1-3 (Wet gelijke beloning van vrouwen en mannen).